

Порядок планування дисертації
доктора філософії: тематична
карта, договори з ЛПЗ,
метрологія, біоетика, протокол
кафедрального засідання,
науково-планова комісія, Вчена
рада.

Перелік документів на планування дисертаційної роботи.

- Звіт про патентні дослідження (Завдання на пошук. Довідка про пошук).
- Тематична карта
- Розширена анотація (об'єм – не більше 3-4 стор.)
- Реєстраційна карта (по алгоритму програми Niokr-17).
- Виписка з протоколу засідання кафедри про планування роботи.
- Форма на вимірювальні засоби.
- Форма 2 (відомості про дисертанта).
- Презентація.
- Електронна копія всіх документів на диску CD-R.

Послідовність планування НДР

На першому етапі необхідно окреслити наукову проблему, яка буде розв'язана. Дисертація доктора філософії повинна містити нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для певної галузі науки. Успіх на цьому етапі досягається детальним аналізом публікацій та підбором адекватних методик.

Назва

Назва дисертації повинна відображати *основну наукову ідею* та *змістовно визначатися предметом та об'єктом дослідження*, повинна бути короткою (6-12 слів), відповідати обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (задачі), *вказувати на мету* дисертаційного дослідження і його завершеність. У назві не бажано використовувати скорочення та ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» тощо, в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

Іноді для більшої конкретизації до назви можна додати невеликий підзаголовок (4-6 слів у дужках). Особливу увагу при конструюванні назви варто приділити термінологічній точності.

Актуальність

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України. Актуальність теми — це важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності. Вона характеризує співвідношення між тим, що з даної проблеми вже відомо і що досліджується здобувачем уперше, і свідчить про те, для якої галузі науки чи виробництва мають цінність наукові результати дисертації.

Загально прийнято, під час викладення актуальності вказувати прізвища та ініціали провідних вчених в Україні та у світі в цілому, які займаються дослідженнями в даній галузі, наводити назви вітчизняних та іноземних наукових установ та організацій із зазначенням міст та країн. При цьому, вимагається, щоб у списку використаних джерел, обов'язково згадувалися роботи вчених, які вказані як провідні у цьому списку, інакше можна стверджувати, що огляд літератури у роботі проведений недостатньо. Також, дуже бажано, щоб у списку провідних вчених був член (чи члени) спецради, в якій буде захищатися дисертація, щоб відзначити той факт, що ця спецрада має фахівців, які можуть оцінити дану дисертацію.

Мета дослідження

Це поставлена кінцева мета, кінцевий результат, на досягнення якого спрямоване дослідження. Вона практично повторює назву роботи з позначенням кінцевої цільової установки словами «ефективність», «оптимізація» і т. д., включає об'єкт дослідження і метод або методику, яка допомогла здобувачеві виконати певне наукове завдання або розв'язати певну проблему.

Небажано вживати такі формулювання мети дисертаційного дослідження: «обґрунтування і дослідження наукових основ, принципів створення нових технологій...» або «дослідження методів і засобів, підвищення ефективності за рахунок вдосконалення... та ін.», без конкретизації наукових передумов, на яких базується досягнення поставленого завдання.

Між метою і кінцевим результатом дослідження має бути тісний зв'язок. Поставленої мети обов'язково треба досягти і неодмінно перевірити, чи чітко визначене досягнення мети у висновках.

Мета дисертації реалізується через конкретні завдання, які треба вирішити відповідно до цієї мети. Формулюючи мету, не слід вживати слова «дослідження...», «вивчення...», оскільки вони вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Задачі

Завдання повинні відбивати алгоритм дій – структуру послідовних кроків дослідника в досягненні мети роботи. Кожна задача повинна носити концептуальний характер, а не мати вигляд технологічного процесу, бути самодостатньою, мати розв'язання у відповідному розділі самостійних досліджень та висновках.

Задачі починаються з дієслова (*визначити, дослідити, вивчити, встановити, виявити, розробити, виробити, оптимізувати, з'ясувати, провести, обґрунтувати, оцінити*). Дієслова задач повторюватися не повинні.

Кількість задач для кандидатської дисертації **4-6**, для докторської – **6-8**.

Об'єкт дослідження

Процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження. Об'єктом може бути нозологічна форма захворювань, яка відповідає певній офіційно визнаній класифікації (міжнародній, МОЗ України, затвердженій з'їздом, асоціацією і т. д.), або процес (фізіологічний, патофізіологічний і т. д.) і багато інших проблемних ситуацій, що потребують вивчення як науковому, так і практичному плані.

Предмет дослідження

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження визначає назву дисертаційної роботи. Якщо, визначаючи об'єкт дослідження, варто дати відповідь на питання «Що розглядається?», то предмет позначає аспект розгляду, дає представлення про те, як розглядається об'єкт, які нові відносини, властивості, аспекти і функції об'єкта розглядає дане дослідження. Наприклад, в дисертації «Роль ендотелійзалежних факторів плазми крові та їх динаміка в процесі лікування серцевої недостатності», об'єкт – серцева недостатність, предмет – ендотелійзалежні фактори плазми крові та їх динаміка в процесі лікування.

Методи дослідження

Перераховують наукові методи, що будуть використані та змістовно визначають, що саме досліджується кожним методом. Вибір методів дослідження повинен *забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків*. Тому методи дослідження мають характеризуватись такими ознаками:

- чітко окреслені і застосовані в дослідженні критерії введення і виведення даних або пацієнтів дослідної і контрольної групи, тобто трактування результатів не залежить від уподобань (або вигоди) дослідника;
- достатній об'єм вибірки даних (або кількості пацієнтів у кожній групі);
- правильний вибір критеріїв оцінки результатів (наприклад, розвиток хвороби під впливом лікування і без нього);
- коректне застосування статистичних методів обробки даних (пакетів Statistica).

БІОЕТИКА

Методи дослідження повинні отримати схвалення етичного комітету. Сама сутність такого схвалення полягає у тому, що наукові дослідження ніяким чином не повинні порушувати інтереси людей. Пацієнти не повинні бути позбавлені найбільш ефективних з відомих лікарських засобів. Новий засіб, що випробовується, не повинен бути токсичним, канцерогенним, викликати небажані реакції та ефекти, що погіршують здоров'я пацієнта, тощо.

Засоби, що будуть використовуватися

Перераховують технічні засоби, що будуть використані. Обладнання, вимірвальна техніка повинна мати відповідні акти метрологічної повірки.

Особливості оформлення договорів на проведення наукових робіт

Необхідно пам'ятати, що планова комісія ЗДМУ не розглядає роботи, які можуть бути виконані тільки на обладнанні та реактивах зовнішніх організацій. У разі часткового проведення робіт або використання засобів за межами університету, роботи виконуються по затвердженим ***договорам***, які підписують керівники та відповідальні виконавці обох установ. У разі залучення інших підрозділів університету (ЦНДЛ, Інституту патології, кафедр) необхідно мати ***програму спільних наукових досліджень*** за підписом двох керівників підрозділів та затверджену ректором університету.

Наукова новизна

Викладаються аргументовано, коротко та чітко наукові положення, які виносяться на захист, зазначаючи відмінність результатів, які будуть одержані, від відомих раніше та ступінь новизни (вперше, удосконалено, дістало подальший розвиток). Для забезпечення рівня ступеню «вперше», необхідно проаналізувати публікації з теми дисертації та упевнитися, що аналогічного результату немає. Рівень «удосконалено (узагальнено, уточнено)» вимагає посилення на відомий результат із зазначенням, що буде уточнено і за рахунок чого. Рівень «дістало подальший розвиток» передбачає розуміння автором протиріч, які з'явилися в технологіях наукового дослідження, і пропозицію автора щодо комплексного їх використання. Кількість пунктів новизни для кандидатських дисертацій (докторів філософії) 5-6 (рівня «вперше» – 1-2). Для докторських – 7-9 (рівня «вперше» – 3-4). Для кандидатських дисертацій потрібен державний рівень новизни, для докторських – міжнародний.

Очікуваний практичний результат та галузь застосування

Надаються відомості про можливе використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання. Відомості про впровадження результатів досліджень необхідно подавати із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження, указанням форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Усі факти впровадження повинні підтверджуватись актами впровадження, які будуть подані у додатках. Нормальним результатом є впровадження у 2-3 установах та організаціях (не з тих, де працює здобувач чи його науковий керівник) та впровадження у навчальний процес ВНЗ, де працює здобувач чи його науковий керівник (консультант). На актах впровадження ні в якому разі не повинно бути підписів або віз здобувача чи його наукового керівника, а бажано і їх родичів.

Розширена анотація дисертації

Розширена анотація дисертації, що планується включає такі структурні компоненти, як:

- ***посада виконавця;***
- ***назва кафедри;***
- ***тема;***
- ***актуальність;***
- ***мета дослідження;***
- ***задачі;***
- ***об'єкт;***
- ***предмет;***
- ***методи;***
- ***використані засоби;***
- ***дизайн;***
- ***новизна;***
- ***річні етапи;***
- ***очікуванні результати;***
- ***можлива галузь застосування та форми упровадження.***

Засвідчується підписом керівника роботи та дисертантом (відповідальним виконавцем).

Витяг з протоколу засідання кафедри про планування роботи.

Витяг повинен містити:

- *назву кафедри,*
- *номер протоколу та дату засідання,*
- *перелік присутніх на засіданні,*
- *повну інформацію про посаду здобувача (очного або заочного аспіранта),*
- *тему дисертації,*
- *спеціальність,*
- *термін виконання,*
- *інформацію про наукового керівника (консультанта),*
- *інформацію про прийняте рішення, щодо планування роботи.*

Витяг засвідчується підписом завідувача та секретаря кафедри.

Форма на вимірювальні засоби.

На етапі планування НДР проводиться метрологічна експертиза документів.

Задачами метрологічної експертизи документів на етапі планування НДР є встановлення:

- відповідності номенклатури спланованих до вимірювання параметрів, меті дослідження та завданням НДР;
- правильності вибору ЗВТ (засобів вимірювальної техніки) для виконання вимірювань;
- визначення ЗВТ, які можуть бути забезпечені перевіркою або метрологічною атестацією.

До метрологічної експертизи належать такі документи:

- тематична карта;
- індивідуальний план НДР;
- Форма 3 «Перелік засобів вимірювальної техніки, які плануються до застосування при виконанні НДР».

Вимоги до складання Переліку (форми 3):

«Перелік ЗВТ» містить назву роботи, термін виконання, підписи та дати наукового керівника та відповідального виконавця, перелік досліджуваних фізичних величин (параметрів), діапазон очікуваних значень, припустимої похибки вимірювань.

На підставі даних про характеристики фізичних величин робиться вибір технічних засобів вимірювальної техніки з зазначенням назви, заводських номерів приладів, похибки виміру, дати метрологічного чи іншого контролю. В кінці робиться висновок головного метролога наступного вмісту:

- встановлена номенклатура параметрів, які вимірюються, відповідає (не відповідає) меті та завданням НДР;
- засоби вимірювальної техніки обрані вірно (не вірно);
- ЗВТ можуть бути (не можуть) бути повірені (атестовані) до початку їх використання відповідно до плану НДР;
- використання обраних ЗВТ може (не може) забезпечити достовірні результати вимірювань у процесі досліджень.

Після проведення метрологічної експертизи один примірник Переліку (форма 3) залишається у головного метролога, а другий, разом з Тематичною картою та Індивідуальним планом НДР, передається виконавцю НДР.

Наукова рада університету затверджує тему НДР тільки при наявності Переліку (форма 3) та позитивного висновку.

Форма 2 (відомості про дисертанта).

В таблиці необхідно російською та українською мовами зазначити: тему дисертації, шифр та назву спеціальності, термін виконання, назву НДР та номер держреєстрації, фрагментом якої є виконувана дисертація, заплановане впровадження. Відомості про виконавця: ПІБ, рік народження, посада, спеціальність за освітою, науково-педагогічний стаж, стаж роботи в університеті. Відомості про наукового керівника (консультанта): ПІБ, ступінь, звання, посада, кафедра, шифр спеціальності.

Презентація.

Презентація повинна відображати розширену анотацію та включати слайди:

1. тему дисертації; інформацію про виконавця; спеціальність; назву кафедри; де буде виконуватися робота;
2. актуальність (1-2 слайда);
3. мету дослідження;
4. задачі;
5. об'єкт та предмет дослідження;
6. методи;
7. дизайн;
8. використані засоби;
9. новизну;
10. річні етапи;
11. очікуванні результати;
12. можливу галузь застосування та форми упровадження;
13. В кінці бажано перелічити, що вже виконано: який відсоток матеріалу набрано, скільки статей надруковано, патентів подано, виступів на конференціях зроблено.

Виступ повинен бути лаконічним, не перевищувати 10 хвилин, тому не бажано занадто довго зупинятися на актуальності, методах, засобах, та річних етапах роботи.

Презентація закінчується слайдом «Дякую за увагу», **далі бажано підготувати декілька слайдів, які допоможуть автору відповісти на найбільш очікувані запитання.**

Кінцевий термін подачі презентації – за добу до виступу.

Презентації безпосередньо перед плановою комісією не приймаються!